

К О Н Ц Е П Ц И Я

**ЗА РАБОТАТА КАТО АДМИНИСТРАТИВЕН РЪКОВОДИТЕЛ
- ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СОФИЙСКИ ГРАДСКИ СЪД**

**ИЗГОТВЕНА ОТ
КАЛОЯН ХРИСТОВ ТОПАЛОВ**

1. Лична мотивация за заемане на длъжността

Всички ние сме свидетели, че в последните години се наблюдава отчетливо нарастване на недоволството в и от съдебната система, задълбочаващ се дефицит на доверие, професионализъм и лична мотивация. Вече е трудно и неудобно да признаеш, че работиш като съдия, тъй като общественото недоволство се излива върху теб, създавайки ти усещането, че си част от нещо пошло, дълбоко несправедливо и не рядко престъпно, независимо от това, че огромната част от колегите полагат големи усилия в работата си и я вършат съвестно и честно. Стигна се до там, че работата на упражняващите една от най-уважаваните и престижни професии бе превърната в един от основните източници на обществено недоверие. Като изключим обстоятелството, че съдебната система напоследък като цяло е „удобният виновник“ за управлението на страната в неспособността му да се справи с фундаментални държавни и обществени проблеми, вътрешни и международни очаквания, следва да признаем, че и ние, съдиите, всеки един от нас като част от тази система, сме допринесли за тази имиджова и институционална криза.

Специално по отношение на Софийски градски съд (СГС) считам, че визираните по-горе проблеми в голяма степен са резултат и на лоши управленски практики, отразяващи се пряко върху работата на всички съдии в този съд. Проблемите му не са от вчера и са известни на всички съдии в него, както и на повечето колеги в столицата, а и извън нея. Това, че през последните няколко месеца, те придобиха широк публичен отзвук, довел до множество сътресения вътре в самия съд, се дължи, от една страна на огромното обществено недоволство от неговата работа и кадрова политика, което се натрупваше справедливо с течение на години и премина „точката на насищане“ с действията на един конкретен съдия по едно конкретно търговско дело, станало символ на определен модел на работа. От друга страна, в основата му са усилията на всички онези съдии, които въпреки всичко продължаваха ежедневно и неуморно да изпълняват служебните си задължения и се стремяха да правораздават съобразно закона и вътрешното си убеждение, без по необходимост да бъдат „шумни“, водени от принципа, че съдията говори чрез своите актове. Събитията, на които ставаме свидетели, освен положителната им страна, изразяваща се в поставяне началото на едно отваряне на съда към обществото, на споделяне и излагане на съществуващите проблеми (тенденция, която следва да продължи), създадоха едно погрешно впечатление - че проблемите в съда се дължат на борбата за власт между двете професионални

организации на съдиите – теза, дълбоко невярна по своята същност за огромната част от колегите.

Наблюдавайки тези тенденции и разпространения нихилизъм в обществото, а и сред колегите, счехоx, че отговорният човек не бива да позволява да стане неволен участник в този негативен процес, а трябва да положи собствени усилия, да пожертва времето си и личното пространство за очертаване и решаване на трупаните с години проблеми. Така мотивиран реших да се кандидатирам за поста административен ръководител на СГС.

Считам, че съм подходящ за него като съдия, започнал кариерата си от най-ниското ниво на системата - младши съдия в СГС, съдия в Софийски районен съд (СРС), а сега и в СГС. Считам, че притежавам признат успешен опит в организацията на работата при изключителни условия. Като съдия в най-натоварения първоинстанционен съд в страната - СРС, не съм допускал забавяне при разглеждането и решаването на поверените ми дела, без същевременно да съм правил компромис с качеството на работата, за което свидетелстват както резултатите от множеството комплексни планови проверки и проверки по сигнали на Инспектората към Висшия съдебен съвет (ИВСС) и статистиката, така и мнението на моите колеги за мен като човек, който по-малко говори, а основно работи и действа.

Отделно от това, като постоянен преподавател две поредни години в Националния институт на правосъдието, след това и като временен такъв, както и като лектор на семинари за повишаване квалификацията на съдии в областта на гражданското процесуално и материално право, непрекъснато усъвършенствах познанията си и придобих ценен опит за мотивация на група хора, за ежедневна детайлна организация на работата и преценка качествата на всеки отделен колега за справяне с нея, съответно за намиране на индивидуален подход при разрешаване на възникналите индивидуални проблеми и тези на групата. Чрез участието ми като съавтор на „Помагало по гражданско процесуално и гражданско материално право за кандидати за младши съдии”, изд.Национален институт на правосъдието, както и на „Приложен коментар на граждански процесуален кодекс”, изд. ИК „Труд и право”, 2012 г., работата ми е добре позната в юридическата общност.

Смятам, че изброените по-горе и доказани от досегашната ми работа качества, както и силната ми мотивация, решимост и убеденост, могат да бъдат основа за възвръщане и утвърждаване авторитета на СГС като най-големия съд в страната и лице на съдебната система, както и за връщане доверието на хората, на оправданото очакване за справедливост и предвидимост в работата

му. Условие за постигане на тези резултати е и утвърждаването индивидуалния авторитет на всеки отделен съдия посредством непрекъснато повишаване на квалификацията му, и проявения професионализъм в актовете му.

Доколкото авторитетът на съда се отъждествява в обществото с този на неговия председател считам, че работа, основана на справедливост, безпристрастност, независимост и морал, е гаранция за постигане на посочените цели. Обстоятелството, че отскоро съм част от състава на СГС намирам за изключително предимство предвид конкретиката на развилите се в него отношения, станали и обществено достойние, както и с оглед равната ми отдалеченост от всяка една от съсловните организации, позволяваща ми независим и безпристрастен поглед отвън.

Несъмнено посочените по-горе качества и мотивация не биха били достатъчни за ефективното постигане на визираните цели, ако не се работи в тясно сътрудничество с председателите на СРС, Софийски апелативен съд (САС) и Върховния касационен съд (ВКС) за създаване и следване на единна стратегия за развитие на съдебната система, в каквато насока ще бъдат насочени усилията ми.

2. Анализ и оценка на състоянието на Софийски градски съд. Очертаване на достиженията и проблемите в дейността му

Съгласно данните от обобщения годишен доклад за дейността на СГС и за дейността на СРС за 2014 г., общата щатна численост на съда към началото на отчетния период е 515 съдии и служители, от които 152 съдии, разпределени по длъжности, както следва: 1 щ.бр. – административен ръководител-председател; 4 щ.бр. - заместник-председатели; 122-ма член-съдии и 25-ма младши съдии. От тях през 2014 г. 34 са били командированите съдии. Командированите съдии от СГС в други съдилища и институции са били общо 14. Съдиите в СГС работят в 4 отделения: Гражданско отделение, което се състои от първоинстанционни състави (21 съдии), въззивни състави (30 съдии, а към настоящия момент 33 съдии), брачни първоинстанционни състави и брачни въззивни състави (6 съдии); Търговско отделение (23 съдии), което се състои от търговски и фирмени състави; Административно отделение (9 съдии) и Наказателно отделение (35 съдии, а към настоящия момент – 36 съдии).

През 2014 г. в СГС са постъпили и са образувани общо 5 933 наказателни дела (спрямо 6 069 дела за 2013 г. и 6 590 дела за 2012 г.); общо 26 790 граждански дела (спрямо 27 147 дела през 2013 г. и 27 803 дела за 2012 г.), които са разпределени както следва: общо за 2014 г. – 4 302 дела първа инстанция (спрямо 3 272 дела за 2013 г. и 3 364 дела за 2012 г.); административни дела - 8 броя; частни граждански дела – 1 078; жалби за бавност - 32; въззивни граждански дела – 6 025 (спрямо 6 486 дела за 2013 г.); частни граждански дела - втора инстанция – 6 630 дела (спрямо 5 937 дела за 2013 г. и 5 938 дела за 2012 г.); търговски дела 7 860 дела (спрямо 8 534 дела за 2013 г. и 9 529 дела за 2012 г.); нови фирмени дела - 855 броя, или общият брой на делата, постъпили през 2014 г. в СГС, е 32 723 броя (спрямо 33 216 дела за 2013 г. и 34 393 дела за 2012 г.). Следователно налагашата се тенденция е за лек спад в броя на постъпилите в Наказателно и Търговско отделения дела, както и на въззивните граждански дела. От друга страна, се забелязва тенденция за увеличаване броя на постъпилите в Гражданско отделение дела, разглеждани от първоинстанционните състави, както и броя на частните граждански дела - втора инстанция.

Постъпилият брой дела спрямо броя на съдиите по шат е 18 дела за месец, а делата за разглеждане спрямо броя на съдиите са 26.89 за 2014 г., като свършените дела спрямо броя на съдиите са 18.02. Общата натовареност на съдиите от СГС през 2014 г. на база средно месечно постъпление на съдия (без молби за промени на ФО) е 23 дела. С молбите за промени на ФО общата натовареност е 24 дела. Действителната натовареност на съдия на база свършени дела е 31.21 и съответно 33 дела, а тази на база брой дела за разглеждане е 46.6 дела, респективно 48 дела на месец. За сравнение - през предходния отчетен период действителната натовареност на съдия е била 42 дела на база дела за разглеждане и 28.33 - на база свършени дела. Изложеното налага извода за увеличение натовареността на съдиите в СГС.

Най-голям е процентът на свършените дела спрямо делата за разглеждане от Наказателно отделение, който е 86%, следван от Търговско отделение - 75.2%, Гражданско отделение - брачни състави - 72%, Административно отделение - 70%, Гражданско отделение - въззивни състави - 63% и Гражданско отделение - първоинстанционни състави - 48% .

От така изнесените данни могат да бъдат направени следните изводи:

2.1. Проблеми в работата на съдиите в СГС

2.1.1. Изключителна натовареност

Най-големият проблем в работата на съдиите е тяхната висока натовареност, която, въпреки отчетения по-нисък общ брой на постъпилите дела за предходната година, остава много над средната за страната. Това несъмнено води до забавяне при разглеждането и решаването на делата и компрометира гаранциите за справедлив процес в разумен срок. В тази връзка следва да се отбележи положителната тенденция в работата на Наказателно отделение, където в резултат на увеличената щатна численост и незначителния спад в броя на делата, постъпващи за разглеждане, е увеличен броят на делата, приключени с акт по същество, от които висок процент в рамките на тримесечен срок. По отношение обаче работата на останалите отделения се наблюдава продължаване тенденцията за увеличаване броя на делата, което води до забавяне на сроковете за приключване и изготвяне на актове по същество. Това най-ясно се забелязва в Гражданско отделение, където натоварването на всички състави е най-голямо, въпреки разкритите през последните години нови щатни бройки. Част от този проблем е и увеличеният брой частни жалби, което налага извод за наличието на проблеми при уеднаквяване на практиката на СГС и СРС.

Част от проблема за неравномерната натовареност е и честата промяна в процента натовареност на определени състави с намаляване, съответно увеличаване на разпределението, поради командироване на съдии, смяна на титуляра, отпуск, неизписани дела и др.

В насока справяне с част от посочените проблеми временното ръководство на съда предприе действия за оптимизиране работата по отделения, като на Общо събрание, проведено на 24.03.2015 г., бе взето решение за закриване на Административно отделение. Тази тенденцията за прецизиране работата по материи следва да продължи и едва след изчерпване на предприетите мерки и обобщаване на резултатите от тях, следва да се извърши преценка за необходимостта от разкриването на нови щатни бройки за съдии в Гражданско отделение.

Като част от общата натовареност на съдиите е и изключително високата, с оглед на дефинитивната липса на юридически стаж и опит, натовареност на младшите съдии, на които се разпределя брой дела, равен на този, получаван от старшите съдии, а в някои случаи дори и по-голям. Тази негативна тенденция продължава и липсват каквито и да било мерки, предприети от

досегашното ръководство на съда, въпреки дадените препоръки от ИВСС още през 2011 г. Едва сега временното ръководство на съда подготвя промени в тази посока. Този проблем се отразява от една страна, както върху процеса на обучение на младшите магистрати по време на работата им в съда, който не е организиран добре в достатъчна степен, така и върху качеството на постановяваните от тях актове. Този проблем намира отражение и върху работата им впоследствие като районни съдии, доколкото в голяма част от случаите към момента, в който следва да започнат да правораздават като първа инстанция в най-натоварения районен съд в страната, младшите съдии не рядко имат голям брой останали дела на доклад, по които следва да изготвят актове по същество.

2.1.2. Разпределение на делата

Друг основен проблем е неравномерното разпределение на делата между отделните състави в едно и също отделение, резултат от начина на използване на електронната система за разпределение на делата. Част от този проблем се явява и въпросът за липсата на детайлни индекси за вида на делата, отчитащи фактическата им и правна сложност. Този въпрос, основен по отношение на уеднаквяване на натовареността, макар и многократно да беше повдиган през последните години, не намери разрешение от страна на досегашното ръководство. Положителни стъпки в тази насока предприе временното ръководство на съда, изразяващи се във възприемане и използване на основни индекси, заимствани от работата на СРС.

2.1.3. Командиране на съдии в СГС

При анализ на изнесените по-горе данни от годишния доклад прави впечатление големият брой командироваани съдии в СГС. С тази тенденция регламентираният в чл. 87 ЗСВ изключителен способ за справяне с временен кадрови дефицит, в последните години, бе превърнат в практика, която генерира редица проблеми вместо да разрешава такива.

От една страна се наблюдава командироване на определени съдии в продължение на години, въпреки че междуременно са проведени няколко конкурса за повишаване в длъжност и преместване, което освен, че противоречи на изготвените от ВСС Правила за командироване на съдии, прокурори и следователи, определящи командироването като временно и по изключение

изпълнение на служебните задължения, поставя въпроса за необходимостта от командироване конкретно на тези съдии.

Освен това, не малък е броят на командированите съдии извън СРС, както и извън апелативния район на САС, което не рядко е пречка и за кариерното израстване на съдиите от СРС. Често не е ясно защо точно конкретен съдия бива командирован, било от СРС или от друг съд, и защо той е предпочетен пред друг/и съдия/съдии, който/които имат желание да бъдат командировани.

Основната причина за това положение е, че липсват възприети единни критерии за командироване. Проблемът бе задълбочен допълнително когато бяха обявявани конкурси за повишаване в длъжност и преместване за бройки по-малко от свободните такива, като спечелилите конкурса съдии не бяха назначавани на състави, заети от определени командировани съдии. Последното от своя страна поставя основателния въпрос, а и съмненията, за причините, поради които тези съдии са били командировани.

Честото командироване и откомандироване на съдии (в някои случаи на тежки състави), без да е осигурен титуляр на състава, води до голям брой замествания, което е предпоставка за нерегулярното обработване и решаване на делата, а оттук и до повишаване висиящността на състава и задълбочаване на проблемите с натовареността.

2.1.4. Необходимост от заместване

Друг проблем в работата на съда, представляващ предпоставка за конфронтации и създаване на напрежение между съдиите, довели до ескалиране на отношенията, е липсата на установени правила за заместване при временно краткотрайно или по-продължително отсъствие на титуляра на състава. Конкретни пропуски в тази посока са например липсата на своевременно изготвени графици за дежурства в случаите на отпуск, заместване по болест или други отсъствия на съдиите. Установилата се от предходното ръководство практика бе заместването да се извършва от младшите съдии, от последните по време командировани съдии, както и от определени съдии, като една немалка част от останалите съдии рядко или въобще не бяха включвани в графици за заместване. Следователно проблемът е решаван субективно за всеки отделен случай, без да се отчитат обективни обстоятелства, част от които честота на заместване и натовареност. Това води до задълбочаване на проблемите с натовареността както на младшите съдии, така и на една част от съдиите, а и на проблемите, свързани с неспазване на установените срокове за изготвяне на съдебните актове по същество.

2.1.5. Проблеми, свързани с материалната база

Съдиите в СГС работят при тежки материални условия - голяма част от тях са по трима и четирима в един кабинет, което води до затрудняване на тяхната работа и недостатъчна ефективност. Съдът се разпростира на три етажа от Съдебната палата, което се отразява негативно на работата на съдиите и администрацията, както и на комуникацията между съдиите и деловодствата. Малкият брой на съдебните зали затруднява изключително много разглеждането на делата в разумни срокове, тъй като не позволява оптимизиране на графика за открити съдебни заседания.

Често, особено по наказателни дела, се чака освобождаването на зала, което създава напрежение сред страните и не рядко става причина за отлагане на дела поради неявяването на някоя от тях, защото тя не е изчакала освобождаването на зала за провеждане на съдебното заседание

Отделно от това, този проблем се отразява и на организацията на работа на съдията или състава в рамките на дадения ден, доколкото те не могат да планират извършването на други дейности по текущата си работа. Така съдиите са изправени пред дилемата дали да влизат с повече дела в съдебно заседание, което от своя страна ще се отрази на сроковете за изготвяне на съответните актове по същество, или да насрочват и отлагат делата през големи периоди от време, което води до увеличаване висиящността на делата на съответния състав.

От друга страна, следва да се отбележи, че техническата обезпеченост на съдиите в СГС е добра – те работят със сравнително нови компютри, монитори и копирна техника.

2.1.6. Проблеми от субективно естество.

Освен чисто обективните проблеми в работата на съдиите в СГС, следва да се отчете, че такива се наблюдават и в индивидуалната работа на определени съдии. При някои от тях се забелязва недопустимо забавяне в изписването на актовете по същество - понякога с годишни срокове, като за част от съдиите това е установена тенденция.

Не е тайна между колегите, че при други съдии има забавяне в насрочването на наказателни дела в съдебно заседание извън сроковете по чл. 252 НПК.

От една страна, тези проблеми се дължат на натрупан с години лош управленски подход на ръководството на съда, което не е

предприело мерки да следи как се изписват и насрочват делата, и при отчитане на забавяне да се отреагира адекватно, съобразно проблема, така че той да не се задълбочава. Поради това предприетите отскоро мерки, свързани с изготвянето на справки, както и с определянето на срокове и обръщане на внимание на конкретни съдии, са закъснели, а също и неефективни. От друга страна, този проблем се дължи и на голямото натоварване в съда и изложената по-горе лоша организация на работата.

Друг проблем от субективно естество в работата на съдиите е не малкият брой отводи по делата. Една значителна част от тях са свързани с едни и същи ищци, респективно жалбоподатели, по причина на начина, по който упражняват процесуалните си права, както и правото си на достъп до правосъдие. Част от отводите, които се правят най-вече по дела, разглеждани от първоинстанционните състави в Гражданско отделение, са свързани с разделянето на искове по дела, които са предявени при условията на обективно и субективно съединение. Тази порочна практика води до обективно забавяне на делата, което е в противоречие с принципа за разглеждане и решаване на делата в разумен срок, залегнал в чл. 13 ГПК.

Освен това, извършените отводи не се отчитат при изравняването на бройката постъпили дела на съдиите-докладчици, т.е. не се намалява натоварването със съответния брой от разпределените дела на отделия се съдия, което е своеобразен начин за заобикаляне на равномерното натоварване на всички съдии и източник на напрежение и недоверие между тях.

2.2. Проблеми в работата на администрацията в СГС

Един от проблемите на администрацията е незаетата длъжност „административен секретар“, която има подпомагачи, съгласно чл. 9 от Правилника за администрацията в съдилищата (ПАС), правомощия при изпълнението на функциите на административния ръководител. В тази връзка от основно значение са задълженията, свързани с документооборота, подредането и съхранението на всички входящи и изходящи от съда документи.

В щатното разписание на съда няма щатна бройка за длъжността „юрисконсулт“, която е необходима предвид немалкия брой дела, водени срещу него (най-вече по реда на ЗОДОВ), както и големия общ финансов интерес по тях, по които е необходимо да бъде организираната адекватна защита. В момента защитата по

такива дела е възложена от временното ръководство на няколко съдии, между които съм и аз.

Друг важен проблем, свързан със специализираната администрацията, е липсата на единен подход по отношение организацията на работата на съдебните помощници, както и този, свързан с техния подбор. От една страна, липсва цялостна концепция за реализиране на посочените в ЗСВ функции в работата на СГС. Съдебните помощници подпомагат работата само на ограничен брой съдии, най-вече в Търговско отделение. В случаите, в които се подпомага работата на съдии в други отделения, е констатирана липсата на достатъчна подготовка за справянето с поставените им задачи (основно на работата в Наказателно отделение). С оглед на това, от друга страна, се поставя въпросът за критериите, по които същите са били избрани. Наблюдаваната тенденция е, че голяма част от съдебните помощници използват позицията си за обучение с оглед участие в последващ конкурс за младши съдии, което компрометира тяхната подготовка, предвид осъществяване на функциите им в дългосрочен план.

С оглед на изложеното се налага изводът, че към настоящия момент има пропуски в организацията и работата на администрацията. Това прави необходимо извършването на незабавна задълбочена проверка, оценка и анализ на работата на всички служби в съда, както и на работещите в тях относно компетентността и лоялността им, с цел оптимизиране работата на администрацията и осъществяването на ефективен контрол върху нея, за което е необходима пряката ангажираност на административния ръководител.

2.3. Технически проблеми в СГС

2.3.1. Софтуер за случайно разпределение на делата

Една от причините СГС да генерира толкова силно негативно обществено мнение е програмата, с която се разпределят дела - Law Choice версия 4.0. Въпреки многобройните подобрения през годините, в очите на обществото, продуктът е трайно дискредитиран и общото мнение е, че може да бъде манипулиран. В тази връзка следва да се посочи, че и направените от Временната комисия изводи, на база извършените от нея проверка и анализ, са, че външните специалисти, осъществяващи абонаментното поддържане на компютърните системи в съда, са познавали по-добре програмата за разпределение на делата от ИТ-специалистите на същия. Това

прави вероятно твърдението, че тези външни специалисти са управлявали разпределението на делата в системата на СГС.

На практика софтуерът има възможностите (с някои изключения, специфични единствено за СГС) да бъде конфигуриран по такъв начин, че натоварването на съдиите да бъде приблизително изравнено както по сложност на делата, така и по техния брой. При явно по-голям, съответно по-малък брой на делата на някой докладчик (което не е рядкост и може да се види във всеки протокол от разпределение), програмата позволява да бъдат извършени корекции в процентното натоварване както на отделния докладчик (намалява се % само на докладчика, ако е с повече дела от другите), така и на всички останали (намалява се % на всички без неговия, ако е с по-малко дела).

Едновременно с това следва да се отбележи, че във връзка с доклада на Временната комисия от ВСС се очаква разработването на нов софтуер за случайно разпределение на дела.

2.3.2. Деловодна система

В СГС се използва САС „Съдебно деловодство“ - продукт на Информационно обслужване. От страна на разработчика е осигурена поддръжка за работоспособността на програмата, която обаче не включва нейното развитие според необходимостите на съда. Това налага чрез различни, понякога съмнителни фирми да се разработват допълнителни приложения, които да обхванат по-пълно деловодния процес и движението на преписката. Подобни „кръпки“ увеличават вероятността данните да не бъдат коректно отразени в деловодната система.

Огромна риск носи методиката, по която съдиите публикуват актовете си, тъй като се използват споделени папки с права за модифициране от всички потребители. Така актът лесно може да бъде преправен от всеки съдия или служител преди качването му в деловодната система и в този вид да бъде представен в публичното пространство, без авторът му да подозира за промяната.

Разработеното по ОПАК приложение, имащо за цел да прехвърля данните от софтуера за случайно разпределение на делата в деловодната система, също представлява „слабо звено“ в деловодния процес, тъй като не винаги пренася коректно информацията, за което впоследствие е необходима допълнителна човешка намеса за корекции. Съмнително е дали тази разработка не влияе по някакъв начин на самото разпределение, а по този повод досега не е правена проверка от създателя на Law Choice.

Заличаването на лични данни от актовете също се извършва с допълнително приложение.

2.3.3. Информационна сигурност

Публично известно е, че в СГС техническото оборудване за достъп до интернет е било изцяло под контрола на външна фирма, без достъп на ИТ отдела до него. Поради некомпетентност, неразбиране на опасностите или други причини, постоянен администраторски достъп до всички ресурси на съда вероятно е бил предоставян от началника на ИТ отдела и на други фирми.

Дори и в момента не е напълно сигурно кой и колко може да „рови“ в компютрите на съда. Липсата на вътрешна концепция и самоинициатива само влошават ситуацията. Помощта, която ВКС предоставя чрез свои специалисти е временно решение, а резултатите от нея могат да бъдат лесно заличени от подобно бъдещо „безхаберие“ и оставяне на личната отговорност в ръцете на външни изпълнители.

2.3.4. Интернет страница

Електронната страница на СГС е разработена от бивш служител на съда, след напускането на който изглежда само рубриката „Новини“ периодично се обновява. Някои помощни страници изобщо не се отварят, липсва информация за последните двама председатели на съда, както и за някои съдии, които от години работят в него. Единствената причина, която би накарала потребителя да посети сайта отново е страницата „Справки по дела“, която обаче изисква предварителна регистрация и инсталиране на сертификати, което затруднява гражданите.

3. Цели за развитието на Софийски градски съд и мерки за тяхното достигане

Продължаващите проблеми в съдебната система, и в частност тези в СГС, въпреки дългогодишните усилия и мониториране от страна на Европейския съюз (ЕС) в тази област, и с оглед последния доклад по механизма за сътрудничество и оценка, налагат набелязване на конкретни нови мерки и актуализиране на вече предприетите такива за по-добро управление на съда. В тази връзка специално искам да посоча, че възприемам изцяло направените от

Временната комисия препоръки към ръководството на съда за подобряване неговата работа, и считам, че същите следва да бъдат възможно най-бързо изпълнени.

3.1. Мерки за осигуряване на европейски стандарт в работата на съдиите в СГС

3.1.1. Регулиране на натовареността

Системата за разпределение на дела Law Choice е необходимо да бъде използвана за контролиране параметрите на случайното разпределение за всеки отделен магистрат по отделения и неговата натовареност по видове дела. В тази връзка от особено важно значение е изготвянето на детайлни индекси, отчитащи фактическата и правната сложност на отделните видове дела, и разпределянето им, гарантиращо еднакъв брой дела между съдиите, преценено на годишна база, както и въвеждане възможно най-скоро на норма на натовареност, каквато се разработва от ВСС. С въвеждането на индексите ще се създаде и възможност за възприемане на положителната практика във ВКС и СРС за разпределяне на делата от съдебни служители, а не от заместник-председателите, с което ще се разтовари работата на последните и ще се създаде възможност за концентрирането им върху по-важни задачи.

Полезно за регулиране на натовареността е и използването на системата за разпределение на дела за запълване с „кухи бройки“ в случаите на новооткрити състави или увеличен коефициент на натовареност.

Разрешаването на специфичен за Наказателно отделение проблем, свързан с повторното разглеждане на големи по обем наказателни дела, отнемашо значителен период от време, е назначаването на резервни съдии и съдебни заседатели.

Мярка, косвено свързана с натовареността, е свикването на общи събрания на съдиите от СГС и СРС за уеднаквяване на тяхната практиката. По този начин считам, че е възможно да бъде намален броят на постъпващите в СГС частни жалби, които през последните години е с тенденция за нарастване, а и би превърнало работата на съда в по-предвидима за гражданите.

Полезно би било и провеждането на общи събрания на съдиите по отделения за обсъждане на отправени до съда искания за становище по тълкувателни дела.

Друга мярка е изграждането на механизъм за разтоварването на съдиите от извършването на някои дейности, свързани с работата им, които не изискват висока правна квалификация - администрирането на жалби, връчването на преписи, събирането на държавни такси и др., с които дейности могат да бъдат натоварени съдебните помощници.

Важна гаранция за принципа за независимост на магистратите е и изготвянето на стандарт за условия на труд, което е и в съответствие с Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система, приета от Министерски съвет.

На следващо място полезна практика би била ангажиране становището на съдиите по отделения за необходимостта от реструктуриране на разглежданите материи. Като пример в тази насока може да се използва опитът на ВКС за разпределяне на делата между ТК и ГК.

По отношение намаляване натовареността на младшите съдии следва да се зададе в системата за разпределение на делата с по-нисък процент натовареност, например 80%, както и същите да бъдат изключени от разпределението на някои видове дела, разглеждането на които не е необходимо във връзка с подготовката им за първоинстанционни съдии. Такива дела са например тези, свързани с обжалване действията на съдебните изпълнители и съдиите по вписванията. В тази насока работи и временното ръководство на СГС, съобразно направени на общо събрание на въззивните състави предложения.

Намирам за удачно и полезно възстановяването на забравената практика във всеки въззивен състав на Гражданско отделение да участва младши съдия, което е свързано пряко, от една страна, с оптимизиране на броя на младшите съдии, а от друга - с уеднаквяване броя на младшите съдии, започващи работа в СГС, след преминато успешно обучение в НИП. Горното налага обявяване всяка година на конкурс за една и съща бройка за заемане на тази длъжност, а не продължаване на досегашната практика за обявяване на различни бройки. Ползата от това е двойка – на първо място, това ще доведе до оптимизиране на работата на СГС, а от друга в СРС ще може да се планира постъпването като съдии на една и съща бройка младши съдии, което от своя страна ще се отрази и на планирането на кариерното израстване на съдиите. Участието на младши съдии във всеки въззивен състав би довело до ангажиране на по-голям брой съдии в подготовката им по време на тригодишния мандат, в която от друга страна следва да бъдат въведени промени. В тази връзка считам, че следва на общо събрание на съдиите от въззивните състави в Гражданско отделение да се вземе решение за по-активна

и систематична работа с младшите съдии за практическата им подготовка за изпълнение на основните задължения в съдийската работа.

3.1.2. Командиране на съдии в СГС

Основополагащо за решаване на проблема с командирането е изготвянето на критерии, по които то да бъде извършвано и които в максимална степен да гарантират неговата предвидимост, в каквато насока започна работа и временното ръководство на съда. Водеща цел при изготвяне на тези критерии е превръщане на командирането в извънреден способ, а не такъв за заобикаляне на закона при кариерното израстване и заемане на длъжността. В тази връзка споделям изцяло изразеното от председателя на ВКС становище, че в СГС при нужда следва да бъдат командирани съдии основно от СРС, а единствено в случай, че такива не могат да бъдат осигурени, да се търсят колеги от съдилищата в апелативния район на САС или извън него. Разбира се, за да не остане това само пожелание, е необходимо да се изготви обща стратегия в тази насока, съвместно с председателите на ВКС, САС и СРС, чрез която да се направи предвиждане в дългосрочен план, за което от значение ще е и разгледаният по-горе въпрос за постоянната бройка на младшите съдии.

Подобни правила следва да бъдат изготвени и за заместването (което също следва да бъде изключение) след изслушване становището на всички съдии в съда и което следва да стане практиката по разрешаването на основни проблеми, като част от тенденцията за разширяване на участието на съдиите в администрацията на съда. Водещо при изготвянето и спазването на тези правила е да се следи за равномерното натоварване на съдиите в случаите на заместване, в каквато насока са и препоръките в доклада на Временната комисия от членове на ВСС, създадена в изпълнение на решение на ВСС по Протокол № 1/08.01.2015 г. (Временната комисия).

3.1.3. Разрешаване на материалните проблеми

В пряка връзка с разрешаване на проблема с натовареността е решаване на проблема с материалните условия за работа на съдиите. Предстои да се установи положителният ефект от преместването на част от СРС в нова сграда, но във всеки случай разрешаването на посочения проблем минава през изграждане на сграда, покриваша нуждите на съда, и проектирането ѝ в съответствие с дългосрочното

планиране на работата. В тази връзка считам, че следва да се инициира дебат за осигуряване на петно за строителство и финансиране изграждането на нова сграда по европейски програми за развитие на правосъдието или по пътя на публично-частното партньорство.

3.1.4. Решаване на проблеми от субективно естество

Както вече бе посочено по-горе, в СГС съществува тенденция за забавяне разглеждането и решаването на дела, по отношение на която досегашното ръководство не е предприело ефективни мерки. Ето защо намирам, че административният ръководител и неговите заместници следва да получават постоянна актуална информация за сроковете, в които се насрочват и решават делата, и при констатирано забавяне да се установи какви са конкретните причини за това, за да бъдат предприети необходимите адекватни мерки за справяне с този проблем във всеки отделен случай, които са в рамките на правомощията на председателя (например предоставяне на срок за изготвяне на съответните актове, а като крайна мярка и ангажиране на дисциплинарната отговорност на конкретния магистрат).

По отношение на проблема с отводите, на първо място следва да бъде изготвен единен регистър за същите, с оглед проследяването на основанията за тези отводи и препятстване на поведение, което по същество представлява отказ от правосъдие или средство за заобикаляне на принципа за случайно разпределение на делата. При констатиране на множество по същество немотивирани отводи от конкретни съдии следва да се обмисли възможността за сезиране на Етичната комисия към съда, която да даде становище за съответствие на това поведение на магистрата с Кодекса за етично поведение на българските магистрати, за избягване на скрита форма на отказ от правосъдие. Същите мерки следва да бъдат предприети и при констатирано неоснователно разделяне на дела.

По отношение отводите по множество дела на едни и същи ищци или жалбоподатели се констатира, че причина за тях е обидното и клеветническо съдържание на исковите молби, съответно жалбите, с които съдът е сезиран. Ясно е, че това поведение не попада в нито една от неизчерпателно изброените хипотези на чл. 22, ал. 1 ГПК, поради което не са налице основания за отвод. По същество едно такова поведение на страните представлява опит за уронване авторитета на съда и компрометирането му при очевидна злоупотреба с право. В тези случаи съдът е длъжен да отстои авторитета и независимостта си

като намери решение, основано на закона и основните принципи на правото, което решение очевидно не е отвеждането от разглеждане на тези дела. Предвид това намирам, че следва да се използва добрата практика на Европейския съд по правата на човека за оставяне без разглеждане на жалби и искиви молби с посоченото по-горе съдържание, дори и ако за целта е необходимо изменение на процесуалния ни закон. Решаването на този проблем би се отразило и върху натовареността на съдиите, предвид големия брой на такива дела.

3.2. Разрешаване на проблеми в администрацията

Част от разрешаването на проблема с администрацията е иницирането на възможно най-бързо назначаване на административен секретар и разкриване на щатна бройка за длъжността „юрисконсулт” в СГС.

Друг важен въпрос, който следва да намери разрешение, е извършването на анализ на работата на съдебните помощници. Доколкото броят им е крайно недостатъчен, за да бъде подпомогната работата на всички съдии в изпълнение на ежедневните им задължения, считам за удачно, както вече бе посочено по-горе, че те следва да бъдат ангажирани с част от не дотам специфични съдийски дейности, като например администрирането на делата. Също така намирам за подходящо реалното прилагане на опита и практиката на ВКС в работата със съдебните помощници, като част от възможността за разтоварване и подпомагане работата и дейността на заместник-председателите, чрез извършването на предварителна проверка за редовността на въззивни и частни жалби, каквато в действителност не е налице, въпреки издадените от бившето ръководство на съда заповеди в този смисъл.

Отделно от това, изискванията към съдебните помощници следва да бъдат уеднаквени, с оглед на което те да преминават през обучителен процес, в която насока е възможно да се работи в тясно сътрудничество с НИП. Важна мярка за подобряване работата на съдебните помощници е и въвеждане на изисквания за отчетност, относно това колко и каква работа са извършили.

3.3. Мерки за разрешаване на техническите проблеми

3.3.1. Софтуер за случайно разпределение

С цел конфигуриране на софтуера по начин, позволяващ натоварването на съдиите да бъде приблизително изравнено както по сложност на делата, така и по техния брой, както беше посочено по-горе, е необходим задълбочен предварителен анализ на делата, които се разглеждат и обединяването им по индекси в различни по тежест и малко на брой групи. Колкото повече групи бъдат създадени, толкова по-големи различия в общия брой на делата между докладчиците ще възникнат. Сигурността на програмата лесно може да се обезпечи чрез прехвърлянето ѝ на сървър с ограничен достъп, софтуер за мониторинг върху папката и ежедневно архивиране. В дългосрочен план обаче считам, че по-удачен вариант е разпределението да се извършва чрез самата деловодна система с вграден модул, а не с външно приложение, каквото е Law Choice.

3.3.2. Деловодна система и статистика.

Необходимо е да се осигури финансиране, така че наличната деловодна система да бъде доразвита от нейния създател Информационно обслужване. Целта е да се обхванат напълно всички работни процеси по движението на преписката - от входящото ѝ, нейното случайно разпределение, публикуването на съдебния акт до архивирането ѝ, без да се налага подпомагането от външни приложения.

Относно публикуването на актовете следва да се разработи възможност съдиите сами да качват актовете си в деловодната програма. Ако това не е възможно, то решение трябва да се потърси чрез въвеждане на друг деловоден продукт. Продуктът АСУД, който се използва във ВКС например, освен всичко изброено ще позволи много лесен трансфер на електронната папка между двете инстанции, което ще е и крачка напред в електронното правосъдие.

За автоматично изготвяне на статистически доклади чрез деловодната система е необходимо от страна на Информационно обслужване да се разработят необходимите шаблони според актуалните изисквания на ВСС. За да бъдат верни справките от тези доклади, данните трябва да бъдат коректно въведени за всяко едно дело. Това е дейност, която трябва да се извършва точно както от деловодителя и секретаря, така и от съдията. Горното налага фактическо преброяване на делата, съответно ревизия на старите дела в системата.

Наред с това стъпка напред в електронното правосъдие следва да се направи и чрез постепенно дигитализиране на актовете и документите по делата, съответно дигитализация на архива.

3.3.3. Решаване на проблеми с информационна сигурност и интернет страница

За справяне с изложените по-горе проблеми със сигурността на информацията, от една страна, е необходимо да се извърши проверка на сигурността на компютърната система, както и да се предприемат ефективни мерки за защита на сървъра на СГС.

От друга страна, е необходимо реструктуриране и увеличаване числеността на отдела, обучения, персонализиране на отговорностите и контролиран достъп на външните изпълнители. Разрешаването на проблема с достъпа изисква разработването на продукт, който не изисква регистрация.

Относно проблемите с интернет страницата препоръчително е сайтът да се „отвори“ към обикновените граждани чрез въвеждането на нови рубрики, насочени към техните интереси и потребности. Например чрез рубрика „Предложения“ или „Анкети“ би могла да бъде събрана ценна информация от ръководството на съда на базата, на която да се извършат административни и дори структурни промени. Отразяването впоследствие на резултатите от подобна дейност чрез сайта на съда или медиите може да изиграе ключова роля за преобразяването на СГС в полза на обществото и постепенно да изчисти натрупания от предходни ръководства негативен имидж.

3.4. Криза на общественото доверие

Една не малка част от кризата на общественото доверие в съдебната система, и по-специално в СГС, се дължи на липсата на информираност на обществото за проблемите на съда и запознаване със същите, което от своя страна дава възможност за редица спекулации. Постановката, че съдът говори единствено чрез своите актове е приложима в общество, в което институциите работят нормално и гражданите имат доверие в тях. С оглед установените реалности в нашето общество спазването на тази постановка е по-скоро вредно за авторитета на съда. Ето защо възвръщането на този авторитет минава през отваряне на съдебната система чрез пълна прозрачност на нейната дейност, информираност за проблемите и начините за тяхното разрешаване, което постепенно ще изгради и доверието в нея. Това изисква изграждането на активна медийна политика на информираност и прозрачност. В тази насока положителен пример, който считам, че следва да бъде приложен и в

работата на СГС, беше даден от новия председател на ВКС с публичното разпределяне на дела с медиен и обществен интерес.

Всички визирани мерки имат за цел възвръщане на доверието в работата на СГС и заемането на полагащото му се място - на лице на съдебната система, като работата в него се превърне в чест и привилегия на най-добрите професионалисти в нея.

Заклучение

Посоката на развитие на България, като държава-членка на Европейския съюз, несъмнено би следвало да е ориентирана към утвърждаване на авторитета на съдебната власт и държавността като цяло. До настоящия момент извършваната съдебна реформа, в голямата си част, по същество, се заключваше в последни опити за запазване възможно по-дълго на статуквото, които опити бяха старателно, а понякога и не дотам, прикривани с палиативни мерки. Поради това този процес логично достигна до необходимостта от повратна точка.

Реалната промяна в желаната посока изисква силен личен ангажимент и добросъвестност, както и твърдост в отстояването на основните принципи, върху които почива самата идея за справедливо и независимо правораздаване.

Мисля, че съм доказал притежаването на необходимите за позицията, за която кандидатствам, решителност, гъвкавост и диалогичност, както и че съм наложил авторитета си сред своите колеги единствено в резултат на дългогодишен труд и лоялност към системата.

м.април 2015 г.

Калоян Топалов

